

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců Mgr. Ondřeje Mrákoty a JUDr. Jakuba Camrdu v právní věci žalobce: **A. F.**, zastoupený JUDr. Janou Kopáčkovou, advokátkou se sídlem Praha 5, Kroftova 329/1, proti žalovanému: **Generální ředitelství cel**, se sídlem Praha 4, Budějovická 1387/7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 4. 2015, č. j. 31 Af 14/2015 - 49,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 4. 2015, č. j. 31 Af 14/2015 - 49, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou u Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 1. 2015, č. j. 2402/2015-900000-304.3, a rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 2. 2015, č. j. 4890-2/2015-900000-304.3, kterými žalovaný zamítl odvolání stěžovatele a potvrdil rozhodnutí Celního úřadu pro Pardubický kraj ze dne 30. 10. 2014, č. j. 55499-2/2014-590000-61, a ze dne 9. 12. 2014, č. j. 63679-5/2014-590000-61, jimiž byly u stěžovatele podle § 42 odst. 2 písm. a) zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, zajištěny vybrané tabákové výrobky. Současně s podáním žaloby stěžovatel navrhl, aby žalobě byl přiznán odkladný účinek, a podal návrh na předběžné opatření, kterým by byla žalovanému uložena povinnost zdržet se do dne nabytí právní moci rozhodnutí krajského soudu ve věci samé zajišťování tabákových listů v prodejnách stěžovatele.

Vzhledem k tomu, že stěžovatel nezaplatil v plné výši soudní poplatek spojený s podáním žaloby, návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě a návrhu na předběžné opatření, byl usnesením krajského soudu ze dne 10. 4. 2015, č. j. 31 Af 14/2015 - 44, vyzván k jeho doplacení. Stěžovatel následně podáním ze dne 15. 4. 2015 požádal krajský soud o osvobození od soudních poplatků. Svoji žádost zdůvodnil tím, že byl dne 17. 2. 2015 zadržen policií a od tohoto dne je jako obviněný z trestného činu neodvedení spotřební daně omezen na osobní svobodě, t. č. ve Vazební věznici Hradec Králové. Uvedl, že jako podnikající fyzická osoba ukončil podnikání ke dni 12. 2. 2015. Z podnikání mu tak již neplynou žádné příjmy, které by mohl použít na úhradu soudních poplatků, nedisponuje ani jinými finančními prostředky či majetkem, který by mohl zpeněžit a použít na úhradu soudních poplatků.

Krajský soud, aniž by stěžovatele vyzval k doložení jím tvrzených poměrů, napadeným usnesením stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznal. Krajský soud s odkazem na § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), uvedl, že stěžovatel ke svým tvrzením nepředložil žádné doklady či jiné důkazy, na základě nichž by mohlo být o jeho žádosti rozhodováno. Krajský soud proto dospěl k závěru, že nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

Stěžovatel podal proti uvedenému usnesení kasační stížnost. Namítl, že dle jeho názoru mu měl krajský soud dříve, než žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhověl, uložit, jaké skutečnosti a jakým způsobem má prokázat. Stěžovatel se nachází ve vazbě a prokazování něčeho, co neví, jakým způsobem má vlastně prokázat, je pro něj nanejvýš komplikované.

Žalovaný zdejší soud informoval o tom, že stěžovatel je občanem Polské republiky, který podle údajů v živnostenském rejstříku ke dni 12. 2. 2015 ukončil na území České republiky podnikatelskou činnost. Z úřední činnosti je ovšem žalovanému známo, že ve stěžovatelových obchodech (nazvaných EKO NATURAL) v současnosti provozuje podnikání s obdobným artiklem EKO NATURALcz s.r.o., jejímž jediným jednatelem a společníkem je právě stěžovatel. Stěžovatel tedy své podnikatelské aktivity na území České republiky neukončil, ale pouze je z fyzické osoby – podnikatele „přetransformoval“ na společnost s ručením omezeným.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatňoval stěžovatel v kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Co se týká podmínek řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud netrval s ohledem na specifický charakter napadeného usnesení krajského soudu na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost. Jak se zdejší soud vyjádřil již dříve, osvobození od soudních poplatků je vázáno na posouzení poměrů konkrétního žadatele. Pokud je cílem kasační stížnosti přezkoumání rozhodnutí, že stěžovateli nemá být přiznáno osvobození od soudních poplatků, pak by se uplatňováním požadavku na uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost jen řetězil problém, který má být rozhodnutím o této kasační stížnosti vyřešen (viz rozsudek ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37; k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77; rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na adrese www.nssoud.cz).

pokračování

Stěžovatel brojí proti tomu, že nebylo vyhověno jeho žádosti o přiznání osvobození od soudních poplatků. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *„účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“*

Z citovaného ustanovení tedy vyplývají tyto podmínky částečného osvobození od soudních poplatků: (1.) účastník požádal o osvobození, (2.) jeho návrh není zjevně neúspěšný, a (3.) účastník doložil nedostatek prostředků. Pro přiznání osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu nadto musí být dány zvlášť závažné důvody. Jak Nejvyšší správní soud několikrát judikoval, osvobození od soudních poplatků je procesní institut sloužící k ochraně účastníka řízení, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu článku 36 Listiny základních práv a svobod.

Krajský soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků z důvodu, že stěžovatel nedoložil nedostatek prostředků. Za situace, kdy stěžovatel zaslal krajskému soudu žádost o osvobození od soudních poplatků výše uvedeného obsahu, měl být ovšem krajským soudem vyzván, aby svá tvrzení doložil. Ze soudního spisu však není patrné, že by tak před rozhodnutím o nepřiznání osvobození od soudních poplatků krajský soud učinil, což má za následek nezákonnost rozhodnutí krajského soudu. V tomto směru lze odkázat na rozsudek zdejšího soudu ze dne 23. 7. 2012, č. j. 8 As 64/2012 - 12, z něhož mj. plyne: *„Pro posouzení, zda jsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, je zároveň třeba, aby soud vyzval účastníka řízení k doložení osobních, majetkových a výdělkových poměrů a stanovil mu k tomu přiměřenou lhůtu. Soud zpravidla zašle účastníkovi řízení formulář, Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků s tím, nechť tento formulář účastník zašle vyplněný zpět soudu spolu se všemi relevantními doklady, které se vztahují k tvrzeným skutečnostem o majetkových a výdělkových poměrech. [...] Pokud stěžovatelka nedoložila krajskému soudu informaci o svých osobních, majetkových a výdělkových poměrech v důsledku opomenutí krajského soudu vyzvat ji k doložení těchto informací, nelze jí takovou skutečnost klást k tíži. Krajský soud proto zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.“* Rovněž tak lze odkázat na rozsudek zdejšího soudu ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008 - 34, podle něhož povinnost doložit nedostatek prostředků je sice na účastníkovi řízení, a nikoli na soudu (srov. také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50), avšak pokud z předložených důkazů není možné dostatečně posoudit majetkové a sociální poměry žadatele a ověřit si jeho tvrzení, měl by soud žadatele poučit v tom smyslu, jakým způsobem může svá tvrzení prokázat, aby v řízení neutrpěl újmu.

Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; v něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v rozsudku zdejšího soudu (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 5. června 2015

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu